

Jakelun mukaan

Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi

Kunnan terveydensuojeluviranomaisten ja vesihuoltolaitosten on varauduttava ennalta mahdollisten talousveden välityksellä terveyshaittoja aiheuttavien häiriötilanteiden varalle.

Terveydensuojelulain (763/1994) 8 §:ssä säädetään, että kunnan terveydensuojeluviranomaisen on yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten kanssa ennakolta varauduttava erityistilanteiden aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisemiseksi, selvittämiseksi ja poistamiseksi tarvittaviin valmius- ja varotoimenpiteisiin. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, Valviralle, on säädetty samassa pykälässä velvollisuus laatia suunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi onnettomuuksissa tai vastaavissa muissa erityistilanteissa.

Talousvesiasetuksen (1352/2015) 12 ja 13 §:n mukainen erityistilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi on osa terveydensuojelulain (763/1994) 8 §:ssä tarkoitettua ympäristöterveydenhuollon erityistilannesuunnitelmaa, joka on sidoksissa kunnan valmiussuunnitelmaan. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen erityistilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi on sovitettava yhteen etenkin alueen vesihuoltolaitosten varautumissuunnitelmien kanssa. Vesihuoltolain (119/2001) 15 a §:n mukaan vesihuoltolaitosten ja vettä niille toimittavien laitosten on laadittava ja pidettävä ajan tasalla suunnitelma häiriötilanteisiin varautumisesta sekä ryhdyttävä suunnitelman perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin. Vesihuoltopooli on julkaissut [oppaan vesihuoltolaitoksen häiriötilanteisiin varautumisesta](#). Varsinaisen häiriötilannetoiminnan ja sen suunnittelun tueksi oppaan liitteenä on aikajärjestyksessä eteneviä toimintakorttimalleja kuuteen eri häiriötilanteeseen. Valviran Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi -ohjeita voi käyttää apuna laadittaessa vesihuoltolaitoskohtaisia häiriötilanteiden toimintakortteja ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen erityistilannesuunnitelmaa talousveden laadun turvaamiseksi.

Valvira asetti työryhmän tarkistamaan talousvedeen liittyvää häiriötilanneohjeistusta sen varmistamiseksi, että talousveden turvallisuus otettaisiin riittävästi huomioon kuntien suunnitelmissa. Työryhmän toimikausi oli 1.1.2013 - 30.12.2014. Työryhmässä olivat seuraavat henkilöt: Kilponen Jaana Valvira (pj.), Mäntynen Kaisa Valvira (vara pj.), Halonen Aila Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (siht.), Mustakallio Sini Etelä-Suomen aluehallintovirasto (siht.), Tarhanen Erja-Riitta Etelä-Suomen aluehallintovirasto (siht.), Aakko Kyllikki Säteilyturvakeskus, Aho Mika Puolustusvoimat, Britschgi Ritva Suomen

Dnro 2266/06.10.01/2016

4.4.2016

ympäristökeskus, Hartikainen Tarja Kuntaliitto, Hartonen Sari Ilmatieteen laitos, Hatakka Ilona Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, Hörman Ari Puolustusvoimat, Joensuu Kaija Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Kangas Heikki Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Keinänen Jari sosiaali- ja terveysministeriö, Keskinen Petri Suomen Punainen Risti, Kunnaskari Mia Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, Laakso Tuula Helsingin seudun ympäristöpalvelut, Liikanen Riina Vesilaitosyhdistys ry., Meronen Heidi Ilmatieteen laitos, Miettinen Ilkka Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Myllylä Markku Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry., Peltonen Karim Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, Rahikainen Jussi Kuntaliitto, Rapala Jarkko sosiaali- ja terveysministeriö, Rauhamäki Heidi Tampereen Vesi, Rautio Taina Itä-Suomen aluehallintovirasto, Rintala Jari Suomen ympäristökeskus, Rintamäki Kimmo Nurmijärven Vesi, Rontu Mika Vesilaitosyhdistys ry., Siekinen Jarmo Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Tiainen Tiina Porvoo, Tuhkanen Tuula Suomen Punainen Risti, Vesterbacka Pia Säteilyturvakeskus, Virkamäki Matti Tampereen Vesi, Vuorilehto Veli-Pekka Helsingin Seudun Ympäristöpalvelut, Vänskä Matti Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Väntsi Sirpa Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry. ja Zacheus Outi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Laaja-alainen työryhmä kokoontui 11 kertaa keskustelemaan seuraavista aiheista:

- 1) Valmiussuunnittelu
- 2) Säteilyvaaratilanteet
- 3) Tulvat, rankkasateet, kuivuus ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- 4) Vaaratiedottaminen, kriisiviestintä, mediavalmennus
- 5) Mikrobiologinen saastuminen
- 6) Kemiallinen saastuminen
- 7) Virka-apu ja varavedenjakelu
- 8) Yhteistarkkailu ja ympäristöhallinnon työkalut
- 9) Tilannejohtaminen, tilannekuva, Varma-kortit, psykologinen kestävyys
- 10) Häiriötilanteet vesilaitoksilla
- 11) Ilkivalta, sabotaasi ja kyberturvallisuus

Työryhmä kutsui kokouksiin erityisalojen asiantuntijoita. Asiantuntijat, joita kuultiin kokouksissa ja ohjeita kirjoittaessa olivat Alanen Erja Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Ala-Risku Virpi Jalasjärven ja Ilmajoen kuntien sekä Kurikan kaupungin yhdessä omistama peruspalveluliike-laitoskuntayhtymä JIK, Berghem Klaus SOL Palvelut Oy., Brännare Stina Yleisradio Oy., Halmeslahti Tuomo Etelä-Savon pelastuslaitos, Hautamäki Veli-Pekka Sisäministeriö, Henriksson Markus Valvira, Hietala Meri Suomen ympäristökeskus, Hietala Tuula Tampereen kaupungin ympäristöterveys, Honkanen Reetta Valvira, Härkki Heli Solinatech Oy., Kiviharju Voitto Valvira, Komulainen Hannu Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Laakkonen Saana Jalasjärven ja Ilmajoen kuntien sekä Kurikan kaupungin yhdessä omistama peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä JIK, Landstedt Jyrki Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Laurikainen Heikki Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, Lehtonen Markku Pirkanmaan pelastuslaitos, Lepistö Outi Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö (Pirteva), Lindén Päivi Hämeenlinna, Lokka Seppo Etelä-Savon pelastuslaitos, Luoma Tuula Suomen Punainen Risti, Marttila Sampsa Helsingin poliisilaitos, Muukkonen Nina Valvira, Orvoma Mirjam Suomen ympäristökeskus, Palmolahti Harri Yleisradio Oy., Pyötsiä Kari Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pönni Jaana Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry., Rautalahti

Dnro 2266/06.10.01/2016

4.4.2016

Katariina Valvira, Rimhanen-Finne Ruska Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Rissanen Jouko Suomen ympäristökeskus, Savolainen Markku Suomen Pelastusalan keskusjärjestö, Seppänen Markku Ilmatieteen laitos, Sovijärvi Ava Puolustusvoimat, Söderholm Kimmo Suomen ympäristökeskus, Takku Pirjo Oulun seudun Ympäristötoimi liikelaitos, Tourula Tapio Liikenteen turvallisuusvirasto, Wiikinkoski Tarja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ja Väättä Heikki Suomen Punainen Risti.

Valvira kiittää lämpimästi kaikkia työryhmän jäseniä, kokouksiin kutsuttuja asiantuntijoita, ohjeluonnoksia kommentoineita henkilöitä sekä heidän organisaatioitaan asiantuntemuksesta ja käytetystä työajasta. Valvira kiittää Yleisradiota, Suomen ympäristökeskusta, Suomen pelastusalan keskusliittoa, Keski-Uudenmaan pelastuslaitosta ja Vesilaitosyhdistystä kutsumisesta kokouksiin toimitiloihinsa ja toimintansa esittelystä.

Työryhmän ja asiantuntijoiden näkemysten perusteella Valvira on koonnut Valviran verkkosivuille Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi –ohjeet. Ohjeet esittelevät käytännönläheisiä toimintatapoja terveydensuojeluviranomaisille ja talousvettä toimittaville laitoksille toiminnasta erilaisissa talousveden laatua uhkaavissa häiriötilanteissa ja tilanteissa, joissa talousvesi on saastunut. Keskeisiä ohjeita ovat ohjeet toimintatavoista silloin, kun talousvesi on saastunut tautia aiheuttavilla mikrobeilla, haitallisilla aineilla, radioaktiivisilla aineilla tai sinilevillä tai niiden tuottamilla toksiineilla. Ohjeissa on kuvattu viranomaisten, toiminnanharjoittajien ja kolmannen sektorin (mm. SPR, Vapepa) yhteistoimintaa ja vastuita tilanteen selvittämiseksi. Ohjeiden liitteissä on annettu lisätietoa suolistoperäistä saastumista osoittavista ja talousveden välityksellä epidemiaa aiheuttaneista mikrobeista. Ohjeissa olevista kirjallisuusluetteloista saa vinkkejä, mistä voi hakea lisää tietoa. Ohjeissa on käytetty hyperlinkkejä verkossa löytyviin muihin ohjeisiin ja oppaisiin. Viestinnästä kertovassa ohjeessa on malli vaaratiedotteesta, keittokehotuksesta ja Hämeenlinnan kaupungin tiedotemalleja mikrobiologisen saastumisen ajalle useille eri kielelle käännettynä. Valvira laatii ja uudistaa ohjeita tarpeen mukaan.

Talousveden laadun vaarantavat häiriötilanteet voivat saada alkunsa muun muassa raakaveden muodostumisalueen toiminnoista tai onnettomuuksista, vedenottamon haavoittuvasta sijainnista, veden otto- tai käsittelylaitteiden tai vesijohtoverkoston häiriöistä, luonnonilmiöistä kuten rankkasateista tai tulvista, inhimillisistä tekijöistä, ilkvallasta tai saatavuushäiriöistä kuten sähkönjakelun tai tietoliikenneyhteyksien katkoksista. WSP -riskinhallintajärjestelmällä laitokset pystyvät tunnistamaan vedentuotantoon ja laitoksen toimintaympäristöön liittyvät vaarat raakaveden muodostusalueelta vedenottamon, veden käsittelyn ja veden jakelun kautta kuluttajan hanaan saakka. Toimintaohjeet häiriötilanteissa toimimiseksi ja normaalitilaan palaamiseksi on laadittava sellaisille tunnistetuille vaaroille, joita ei pystytä kokonaan pois sulkemaan riskinhallintamenetelmillä.

Dnro 2266/06.10.01/2016

4.4.2016

Tällä päätöksellä saatetaan voimaan terveydensuojelulain (763/1994) 8 §:n 1 momentissa Valviralle säädetty velvollisuus laatia suunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi onnettomuuksissa tai vastaavissa muissa erityistilanteissa.

Lisätiedot

Ylitarkastaja Jaana Kilponen, puh. 0295 209 621, jaana.kilponen@valvira.fi

Johtaja *Jussi Holmalahti*
Jussi Holmalahti

Ylitarkastaja *Jaana Kilponen*
Jaana Kilponen

- Liitteet: Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi – Tautia aiheuttavat mikrobit, Ohje 3/2016
- Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi – Radioaktiiviset aineet, Ohje 4/2016
- Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi – Sinilevät ja niiden tuottamat toksiinit, Ohje 5/2016
- Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi – Viestintä, Ohje 6/2016

Jakelu Valviran verkkosivut